

Evaluatie Beleidsnota kunst en cultuur 2016-2019

1. Aanleiding voor de beleidsnota

In 2013 en 2015 werd er een analyse van het culturele aanbod gemaakt en werden er vanuit het culturele veld een aantal zaken aangekaart. Daarnaast waren er ontwikkelingen op het gebied van de participatie, de regionalisering en de marketing, waar kunst- en cultuurbeleid een positieve bijdrage aan zou kunnen geven.

Problemen, die gesignaleerd werden en waar de beleidsnota een antwoord op probeerde te geven, waren:

- gebrek aan toegang tot subsidies voor nieuwe initiatieven,
- de behoefte aan vergroting van het publieksbereik door betere afstemming tussen de culturele organisaties,
- te veel nadruk op Bergen en behoefte aan spreiding van het culturele aanbod over de kernen,
- behoefte aan meer ateliers,
- behoefte aan vergroting van de zichtbaarheid van cultuurhistorie op locatie,
- behoefte aan meer niet-financiële ondersteuning vanuit de gemeente op het gebied van stimuleren en kennisdeling,
- er is meer verbinding nodig tussen cultuur en de andere beleidsterreinen zoals economie, toerisme, openbare ruimte, educatie en communicatie.

2. Wat waren de voornemens?

De gemeente zette in op drie speerpunten:

- a. Stimuleren van creativiteit en innovatie,
- b. Toegankelijk maken van kunst en cultuur
- c. Regionale samenwerking en promotie.

a. Stimuleren van creativiteit en innovatie

a.1. Cultuureducatie

Inzet was behoud cultuureducatie op basisscholen. Het gaat hierbij zowel om Cultuurprimair/De Culturij als de cultuurcoaches van Kranenburgh, die vanuit de combinatiefunctieregeling worden gefinancierd. Voor middelbare scholen was het doel hiervoor nieuw aanbod te stimuleren. Hiervoor werd geld vrijgemaakt. Tenslotte werd er gepleit voor specifieke aandacht voor cultuurhistorie binnen het educatieve aanbod.

a.2. Ateliers en broedplaatsen

De gemeente nam voor om tijdelijke ateliers te stimuleren in leegstaande panden en de mogelijkheid van seizoensateliers te onderzoeken. Ook werd gedacht dat Ecodorp een rol zou kunnen spelen als plek voor de productie van kunst.

a.3. Innovatie

De gemeente wil meer ruimte voor nieuwe initiatieven door het vrijmaken van een extra subsidiebudget en daarnaast door het afbouwen van bestaande subsidies van organisaties die op eigen benen kunnen staan.

b. Toegang tot kunst en cultuur

b.1. Bestaand aanbod

De gemeente wil een betere promotie van de bestaande festivals, podia en evenementen door Bergen als kunstenaarsgemeente te promoten in de regio en daarbuiten en door dit met communicatie te ondersteunen.

b.2. Amateurkunst

De inzet was blijven ondersteunen van de amateurkunst met een incidentele subsidie voor uitvoeringen, voorstellingen en exposities en deze zo goed mogelijk over de kernen te verdelen. Daarnaast facilitaire ondersteuning en onderlinge verbinding.

b.3. Bewegwijzering en kunst in de openbare ruimte

De gemeente wilde bij inrichting van de openbare ruimte aandacht voor kunst en cultuur in projecten als Mooi Bergen. Daarnaast bij de realisatie van kunst in de openbare ruimte meer begeleiding van particuliere initiatieven. Ten slotte extra aandacht voor goede bewegwijzering van het bestaande aanbod in de kernen.

b.4. Vrijwilligerswerk

De gemeente wilde de maatschappelijke waarde van kunst en cultuur beter onder de aandacht brengen door te stimuleren dat er meer vrijwilligers komen bij culturele instellingen via het Steunpunt vrijwilligers en de sociale teams.

b.5. Lage drempel

De gemeente wilde de toegang tot kunst en cultuur voor de doelgroep bijzondere bijstand verbeteren.

b.6. Rol van de bibliotheek

De gemeente wilde de maatschappelijke rol van de bibliotheek versterken door een nieuwe visie op bibliotheekwerk te ontwikkelen, daarnaast de bibliotheekvoorziening in de drie kernen te behouden en een onderzoek naar nut en noodzaak van een hoofdvestiging binnen de gemeente.

c. Regionale samenwerking en promotie

c.1. Nieuw aanbod in de regio

Inzet was om het cultuurconvenant van Heiloo, Alkmaar en Bergen uit 2013 verder uit te werken gericht op het aanjagen van regionale projecten. Hiervoor werd incidenteel geld vrijgemaakt.

c.2. Profileren van Bergen als kunst en cultuurgemeente

Binnen het toerismebeleid moest cultuur als pijler worden uitgewerkt om meer toerisme aan te trekken. Het werven van toeristen op nationaal en internationaal niveau gebeurt binnen de bovenregionale samenwerking Holland boven Amsterdam, waarbij ook cultuur en cultuurhistorie pijlers zijn.

c.3. Samenbrengen

Gemeente neemt initiatief tot het vormen van een cultureel platform gericht op afstemming, verbinding zowel onderling als met het bedrijfsleven en de toeristische sector. Het Cultureel Bergens Platform wordt gevraagd verder uitwerking van de visie te ontwikkelen met betrekking tot de beleidsnota. Aan de hand van de visie vervolgens de ambities te vertalen in doelstellingen met prestatie-indicatoren.

Hulp bij realisatie

Ten slotte wilde de gemeente de subsidies anders inzetten:

- Praktische hulp geven en verwijzen naar andere fondsen,
- Onderzoek naar een regionaal cultureel fonds,
- Inzet deskundigen bij de beoordeling van incidentele subsidieaanvragen ,
- Er komt een nieuwe subsidieregeling met de criteria gebaseerd op de beleidsnota,
- Nieuwe initiatieven maximaal 3 jaar incidentele subsidie,
- Bij structurele subsidies ieder jaar kritisch kijken of instellingen op eigen benen kunnen staan, zodat subsidie kan worden afgebouwd om ruimte te maken voor nieuwe initiatieven

3. Wat is daarvan terecht gekomen?

Een groot deel van de voornemens zijn uitgevoerd of gestart. Een deel is niet gelukt.

Stimuleren van creativiteit en innovatie

- *Cultuureducatie*: dit beleid is voortgezet op de basisscholen. De inzet is nu om kunst- en cultuureducatie steeds meer te integreren in het curriculum. Het project Cultuureducatie met Kwaliteit (Culturij), dat wordt gefinancierd door het Rijk, loopt af in 2020. Het ministerie van OCW neemt binnenkort een besluit over voorzetting van dit project. Vanuit het onderwijs wordt aangedrongen om hiermee door te gaan. Kranenburgh heeft de cultuur coaches, die ook worden gefinancierd door het Rijk via de combinatiefunctieregeling, kunnen uitbreiden over alle basisscholen inclusief de mytyschool. De cultuur coaches zijn professionele kunstenaars van de verschillende disciplines. Stichting Tijdgeest verzorgt erfogoededucatie op verzoek van scholen via Cultuur Primair. Dit programma wordt door de gemeente en de scholen samen gefinancierd.
De Kunst10daagse heeft een kinderkunstproject “De Nieuwe Bergense school” voor alle basisschoolleerlingen van groep 6 met kunstenaars, waarbij er kunstwerken worden gemaakt die ook worden geveild.
Bij middelbare scholen is nieuw educatief aanbod gerealiseerd door The International Holland Music Sessions voor leerlingen muziek en Cinebergen, die met leerlingen filmpjes heeft gemaakt. Hiervoor is incidentele subsidie verleend.
- *Ateliers en broedplaatsen*: er zijn in de afgelopen periode drie tijdelijke broedplaatsen gerealiseerd: in de lege Oosterkimschool in Schoorl, de oude brandweerkazerne in Bergen en de oude BSV-kantine in samenwerking met een organisatie voor leegstandsbeheer. Die hebben goed gefunctioneerd. De Oosterkimschool gaat volgend jaar sluiten voor woningbouw. Naast de gemeente hebben ook particuliere eigenaars hun leegstaande panden tijdelijk ter beschikking gesteld als atelier of expositieruimte in afwachting van ontwikkeling van de locaties, zoals de oude ABN-bank in het centrum van Bergen. Kunstenaars zijn erg blij met deze broedplaatsen, omdat ze goedkoop zijn; men hoeft alleen de nutskosten te betalen, geen huur. Hiermee worden ze tijdelijk geholpen en kunnen zich ontwikkelen om op termijn een gewoon atelier te kunnen huren. De gemeente jaagt hiermee beginnende kunstenaars aan. De KCB wijst er op dat het probleem is, dat er nauwelijks gewone ateliers zijn in de gemeente om te kunnen worden gehuurd. De KCB pleit voor de bouw van atelierwoningen.
Er zijn ook grenzen aan het gebruik van leegstaande panden. Als deze te lang leeg staan ontstaat de noodzaak tot groot onderhoud of renovatie. Dat kan niet worden bekostigd uit huur en is kapitaalvernietiging, omdat de panden uiteindelijk gesloopt moeten worden. In een dergelijke situatie is sluiting van de broedplaats en sloop van het pand de beste oplossing.
Er blijkt nog steeds behoefte te zijn aan deze broedplaatsen en de uitdaging is om nieuwe locaties te vinden. De gemeente zou in gesprek moeten gaan met de particuliere eigenaren van leegstaande panden om te stimuleren hun panden ook aan te bieden als tijdelijk atelier.
- *Innovatie*: met het extra geld dat de gemeenteraad jaarlijks beschikbaar heeft gesteld zijn aanjaagsubsidies verleend aan nieuwe initiatieven als het Kindermuziekfestival, theatervoorstelling Bleekneusjes, De Mazen en liedjesdienst, Wies en de liefde en standup-comedians in De Taveerne. Daarnaast is dit geld ingezet voor nieuw educatief aanbod op de middelbare scholen door The International Holland Music Sessions en Cinebergen. Tenslotte zijn er regionale initiatieven zoals de Karavaan en de opera Queen Arthur mee gefinancierd. De

subsidies werken met een afbouwregime over drie jaar, zodat de organisaties op eigen benen gaan staan. In de praktijk blijkt dat vele van deze initiatieven niet zonder subsidie kunnen.

Toegang tot kunst en cultuur

- *Betere promotie bestaande festivals, podia en evenementen:* binnen het Cultureel Bergens Platform is gezamenlijke culturele agenda gepubliceerd door de VVV in samenwerking met de organisatie *Wat gaan we doen?* met financiële hulp van de gemeente. Deze wordt met een oplage van 10.000 over de hele gemeente verspreid. Ook ondersteunt de gemeente de gezamenlijke publicatie van de brochure van Monumentendag in samenwerking met de andere gemeenten uit de regio. Structurele ondersteuning van promotie en marketing door bundeling van culturele activiteiten is noodzakelijk om versnippering te voorkomen en een beter bereik te realiseren.
- *Amateurkunst:* verschillende initiatieven zijn gesubsidieerd zoals uitvoeringen van het Berger Veerhuiskoor, balletschool Attitude, de culturele manifestatie SchiK in Schoorl en de kelderdrachtgroep in Egmond. Hierbij is gekeken per jaar gekeken naar een gelijke verdeling van de subsidies over de kernen. Er is een jaarlijks budget van € 10.000 voor incidentele subsidies aan amateurkunst. Bij toekenning wordt gelet op de verdeling van het budget over de drie kernen Bergen, Egmond en Schoorl. Deze subsidie is voor maximaal 3 jaar. Uit de praktijk blijkt dat steeds meer verenigingen voor amateurkunstbeoefening behoefte hebben aan een structurele ondersteuning. Op dit moment ontvangen alleen muziekverenigingen een structurele subsidie gebaseerd op het aantal jeugdleden en een vast bedrag voor professionele ondersteuning. Deze subsidie is gebaseerd op de gedachte dat bij het ontbreken van een muziekschool in de gemeente de muziekverenigingen een alternatief bieden voor muzieklessen aan kinderen en dat dit professioneel moet gebeuren. Hier moet opnieuw naar gekeken worden, omdat zangverenigingen, toneelverenigingen en musicalverenigingen ook een aanbod kunnen ontwikkelen voor kinderen. Ook deze verenigingen hebben behoefte aan professionalisering.
- *Bewegwijzering:* er is in 2018 een bewegwijzeringsplan opgesteld, dat nog moet worden uitgevoerd. Uitvoering gaat plaats vinden nadat een bebodingsplan is opgesteld.
- *Kunst in de openbare ruimte:* bij de bezuinigingen in 2013 is de 1%-regeling afgeschaft. In plaats hiervan wordt ad hoc bij grotere projecten geld vrijgemaakt om een kunstwerk te realiseren, waarbij de opdracht en de eerste selectie door de Adviescommissie Kunst en Cultuur wordt gedaan en de inwoners worden betrokken bij de definitieve selectie. Op deze wijze is het kunstwerk Moeder van het Zand eind 2017 tot stand gekomen in Camperduin.
- *Vrijwilligers:* de Vrijwilligerscentrale regio Alkmaar heeft een vacaturebank waar verenigingen vrijwilligers kunnen vinden. Daarnaast worden er cursussen georganiseerd voor vrijwilligers door de Vrijwilligerscentrale
- *Lage drempel:* de gemeente neemt deel aan het Jeugdfonds sport en cultuur, waarbij wordt geregeld dat er kinderen uit gezinnen met een minimuminkomen kunnen deelnemen aan culturele activiteiten. Het ging de afgelopen om 8 kinderen. De meeste kinderen namen deel aan dans- en balletverenigingen (80%).
- *Bibliotheek:* begin 2017 werd de bibliotheekvisie vastgesteld gericht op de wettelijke taken van de bibliotheek, waarbij met programmalijnen wordt gewerkt. De bibliotheek ontwikkelt zich steeds meer op het sociale vlak: laaggeletterdheid, mediawijsheid voor ouderen, ondersteuning leesonderwijs en ontmoetingsfunctie. Er is nog geen discussie geweest over nut en noodzaak van een hoofdvestiging in de kern Bergen. Wel is de bibliotheekvestiging in de kern Bergen kleiner geworden, waarbij de vrijkomende ruimtes in gebruik zijn genomen door het sociaal team.

Regionale samenwerking en promotie

- *Cultuurconvenant Alkmaar, Bergen en Heiloo*: Na de samenwerking rond de verdeling van de gelden, die TAQA ter beschikking stelde, was er een initiatief om te komen tot een regionaal cultuurfonds. Dit is niet van de grond gekomen, omdat er te weinig geld beschikbaar was vanuit onze gemeente en Heiloo. In plaats hiervan is gekeken naar gezamenlijke financiering van regionale culturele initiatieven, zoals de Karavaan. Daarnaast is overleg gestart tussen de gemeenten in Noord-Holland Noord om te komen tot een regionaal cultureel profiel. Aanleiding hiervoor is het beleid van OCW die de regionale culturele profiel wil gebruiken als basis voor beslissingen over subsidiëring.
- *Profilering van Bergen als kunst- en cultuurgemeente in de bovenregionale samenwerking Holland boven Amsterdam*: binnen deze samenwerking wordt Bergen inderdaad als culturele trekpleister geprofileerd voor toeristen uit binnen- en buitenland.
- *Cultureel Bergens platform*: de belangrijkste vernieuwing van de cultuurnota was de wens om te komen tot een Cultureel platform. Dit platform is eind 2016 opgericht, bestaande uit 12 organisaties uit de drie kernen, en heeft geleid tot meer afstemming, bundeling en gezamenlijke programmering. Belangrijk hierbij was de inzet van een cultuurcoördinator, die vanaf januari 2018 aan de slag ging. Niet alle organisaties zijn groot genoeg om tijd vrij te maken voor het organiseren en uitvoeren van de plannen van het platform. Ook de bundeling van de verschillende activiteiten in gezamenlijke promotie is een belangrijk resultaat van het platform. Daarnaast zijn er ook bilateraal samenwerkingen ontstaan, zoals tussen Cinebergen en The International Holland Music Sessions rond muziekfilms en tussen de Kunst10daagse en Woodlands rond jonge kunstenaars.

Hulp bij realisatie

Er is een nieuwe subsidiesystematiek ingevoerd, waarbij de incidentele subsidies een afbouwregime kent van drie jaar. Nieuwe initiatieven worden voorgelegd aan de Adviescommissie Kunst en cultuur, die de artistieke inhoud beoordeelt. Ook is gekeken of bestaande subsidies konden worden afgebouwd. Dit is lastig gebleken. Er kan van andere fondsen gebruik worden gemaakt, maar ook zit hier een maximaal termijn aan. Instellingen die hun inkomsten halen uit de opbrengst van kaartjesverkoop moeten ook reserveren voor slechte seizoenen, willen ze kunnen overleven. De organisaties die structureel subsidie ontvangen pleiten voor verhoging van de subsidie, omdat ze verder willen professionaliseren. De bedragen zijn vaak lange tijd hetzelfde gebleven, terwijl de kosten blijven stijgen. Dit gaat ten koste van het personeel.

4. Welke lessen trekken we uit de ervaringen met het beleid?

Cultuureducatie

Zowel de programma's Cultuurprimair en Cultuureducatie met Kwaliteit als de inzet van cultuur coaches worden door de scholen gewaardeerd. De gemeente moet inzetten op voortzetting van deze programma's, als het Rijk tot voortzetting besluit.

Subsidies

Er is een behoefte aan een nieuwe subsidiesystematiek. Allereerst moet opnieuw naar de subsidie van de amateurkunst worden gekeken. Structurele ondersteuning van alle amateurkunst zou vanuit een set criteria gericht op talentontwikkeling van kinderen en professionalisering onderzocht moeten worden. De ruimte voor vernieuwing zit vooral in het beschikbaar stellen van een extra budget voor het subsidiëren van nieuwe initiatieven. Dit zou niet ieder jaar aangevraagd moeten worden maar structureel in de begroting moeten worden opgenomen. Tenslotte moet indexering van de subsidie moeten worden opgenomen, zodat de kostenstijgingen kunnen worden opgevangen.

Cultureel Bergens Platform

Dit platform heeft een belangrijke toegevoegde waarde door de afstemming en gezamenlijke promotie van de culturele activiteiten. Het succes hangt af van de inzet van een cultuurcoördinator. Dit zou moeten worden voortgezet.

Jonge kunstenaars

Om het imago van een kunstenaarsgemeente recht te doen is het belangrijk dat jonge kunstenaars zich weer gaan vestigen in de gemeente. Hiervoor kunnen de culturele broedplaatsen worden ingezet. De gemeente moet in overleg met de particuliere eigenaren onderzoeken welke leegstaande panden hiervoor tijdelijk kunnen worden ingezet.

Regionale samenwerking

De samenwerking binnen de regio Noord-Holland Noord dient verder te worden voortgezet gericht op een gezamenlijk profiel rond landschap, cultuurhistorie en gemeenschapszin. Hierbinnen kan samen in de BUCH gezamenlijke initiatieven worden ontwikkeld.